

ACADEMIA ROMÂNĂ

**BULETINUL
INSTITUTULUI DE FILOLOGIE ROMÂNĂ
„A. PHILIPPIDE”**

Anul XVII, nr. 2

IAȘI

aprilie–iunie 2016

CUPRINDE:

- Activitatea departamentelor
- Manifestări științifice
- Granturi, proiecte, burse
- Diseminarea rezultatelor unor proiecte și granturi
- Studii, articole, recenzii
- Cărți
- Lansări de carte
- Comunicări științifice
- *In Memoriam*
- *Varia*

PROIECTE DE CERCETARE

În trimestrul al doilea al anului 2016:

➤ **Departamentul de Lexicologie – Lexicografie** a continuat cercetările planificate din cadrul programului prioritar al Academiei Române *Tezaurul lexical al limbii române*, cu cele două proiecte de cercetare: *Dicționarul limbii române (DLR)*. **Serie nouă. Litera C, varianta informatizată și CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic.** În urma derulării activităților prevăzute, au fost excerptate 6.944 de contexte din manuscrise și tipărituri din *Bibliografia DLR*, scrise cu alfabet chirilic ori de tranziție; au fost indexate metadatele pentru 1.627 volume arhivate în biblioteca virtuală a DLR. Patru dintre membrii departamentului au contribuit la depunerea a două aplicații în cadrul competiției de proiecte PN III. În afara planului de cercetare, Marius-Radu Clim a indexat și a publicat varianta electronică a zece dintre volumele cuprinzând comunicări din cadrul simpoziunilor anuale ale Institutului

(http://www.philippide.ro/pages/volume_simpozioane_en.htm); de asemenea, a creat și completat o pagină a Institutului pe site-ul ERRIS. Engage in the Romanian Research Infrastructures System (<https://erris.gov.ro/Institutul-A.-Philippide>), necesară pentru a face publică infrastructura Institutului în vederea depunerii de noi aplicații pentru finanțarea unor proiecte de cercetare, din fonduri extrabugetare. Paralel, cercetătorii departamentului și-au continuat activitatea într-o serie de proiecte de cercetare naționale și internaționale, cu finanțare extrabugetară.

➤ La **Departamentul de dialectologie și sociolingvistică** au continuat operațiile de introducere în baza de date și de redactare a conținuturilor aferente volumului al V-lea din **NALR. Moldova și Bucovina** pentru un număr de 7 hărți (răspunsurile la întrebările cu numerele 1699, 1700, 1701, 1703, 1707, 1710, 1711 din Chestionarul NALR) și 10 liste cu material necartografiat (răspunsurile la întrebările 1750, 1751, 1752, 1753, 1759, 1760, 1761, 1763, 1765, 1766 din Chestionarul NALR); în cadrul proiectului **Informaticizarea geografiei lingvistice românești** (derulat în colaborare cu Institutul de Informatică Teoretică), au fost transcrise fonetic o serie de secvențe audio selectate din baza de date ALAB (răspunsurile la întrebările cu numărul 819, 823, 826, 831, 838, 843, 846, 867, 893, 913, 916, 919, 926, 927, 933, 948 și 972 din Chestionarul NALR); în cadrul activității de digitizare a arhivei audio de etno- și sociotexte a Departamentului, au fost transferate în format digital un număr de 25 de benzi de magnetofon și a fost prelucrată parțial informația digitalizată de pe un număr de 4 benzi de magnetofon.

➤ La **Departamentul de istorie literară** s-a continuat lucrul la proiectul fundamental și prioritar al Academiei Române – ediția a II-a a **Dicționarului general al literaturii române (DGLR)** – și la proiectul departamentului, respectiv **Enciclopedia scrierilor memorialistice românești (ESMR)**. Pentru **DGLR** au fost actualizate o parte din articolele proprii, precum și ale colegilor indisponibili, publicate în prima ediție a **DGLR**, și s-a lucrat la noi articole despre autori și periodice (Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Bogdan Crețu, Amalia Drăgulănescu, Sebastian Drăgulănescu, Victor Durnea, Ofelia Ichim, Doris Mironescu, Remus Zăstroiu). A continuat revizia volumului **D–G**, articole despre autori (Victor Durnea). A continuat verificarea, actualizarea și completarea articolelor din vol. **VII** al **DGLR** (informații biografice și bibliografice, comentarii etc.), operațiuni cu care se încheie verificarea globală a celor șapte volume (Remus Zăstroiu). Au fost revizuite un

număr de 20 articole noi sau actualizate despre autori și periodice (Remus Zăstroiu). Pentru obținerea unor informații biobibliografice s-a luat legătura prin email cu persoane din țară și din străinătate, precum și cu instituții care pot avea acces la astfel de informații (Ofelia Ichim). În cadrul departamentului se adună date (Remus Zăstroiu) și se arhivează răspunsurile provenite de la Arhivele Naționale, primării, oficii de stare civilă, biblioteci, muzee, etc.; se asigură accesul cercetătorilor la Arhiva Institutului: predare-restituire de fișe (Nicoleta Borcea). A continuat excerptarea informațiilor pentru proiectul **ESMR**, precum și redactarea de articole (Șerban Axinte, Nicoleta Borcea, Bogdan Crețu, Amalia Drăgulănescu, Sebastian Drăgulănescu, Ofelia Ichim, Doris Mironescu, Remus Zăstroiu). Sunt gestionate și actualizate listele cu scriitori și alte materiale de specialitate care vor intra în cuprinsul *Enciclopediei scrierilor memorialistice românești*; se ține evidența repartizării articolelor către membrii departamentului (Ofelia Ichim). CS I dr. Victor Durnea a continuat lucrul la ediția critică G. Ibrăileanu, *Opere*, iar CS III dr. Doris Mironescu a continuat operațiunile de tehnoredactare a materialului ediției critice M. Blecher, *Opere*, ambele sub egida Academiei Române.

➤ **Departamentul de etnografie și folclor** a continuat sistematizarea și analiza documentelor din arhivă, în vederea redactării lucrărilor aflate în plan. Adina Ciubotariu a continuat redactarea articolelor de tipologie pentru volumul *Arhitectura țărănească din Moldova. Tipologie și corpus de documente* și a articolelor științifice pentru studiul introductiv. Ioana Repciuc a continuat redactarea articolelor din tipologie pentru volumul *Credințe și obiceiuri din ciclul sărbătorilor de iarnă din Moldova. Tipologie și corpus de texte*. În vederea realizării unei ediții critice a răspunsurilor primite de B.P. Hasdeu la Chestionarul lingvistic **Dotățiunea Carol I (Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română**, mss. BAR 3418–3436), Astrid Cambose a fotografiat mss. BAR 3424–3428.

➤ **Departamentul de toponimie:** la tema *Micul dicționar toponimic al Moldovei, structural și etimologic*. Partea a 2-a *Toponime descriptive* s-au redactat 180 de pagini, corespunzând normei de redactare stabilite pentru trei dintre cei patru redactori implicați în realizarea volumului – Ana-Maria Prisacaru se află în continuare în concediu de maternitate – concomitent cu operațiunea de documentare din surse auxiliare (istorice, geografice, lingvistice), pentru completări necesare prelucrării în câmpuri

toponimice a materialului, ca și clarificării etimologiei toponimelor. La tema *Tezaurul toponimic al României. Moldova*. vol. III, partea 1: *Dicționarul toponimic al bazinului superior al Moldovei*, la care se lucrează cu ½ normă de cercetare, au fost redactate 50 de pagini de articole de dicționar.

MANIFESTĂRI ȘTIINȚIFICE

A continuat organizarea unor manifestări științifice dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea Academiei Române.

Workshop

Lexicografia academică românească. Provocările informatizării ediția a V-a

organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al

Institutului de Filologie Română „A. Philippide”

în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”

13 mai 2016

Au fost prezentate comunicările: **Mioara Dragomir** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Lexemul ager cu valoare substantivală, în traducerea mitropolitului Dosoftei și în Codicele Todorescu. Valorificarea unor aspecte lingvistice și rezolvări lexicografice pentru Dicționarul limbii române al Academiei*; **Alina Mihaela Pricop** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Nume de vânturi străine în Dicționarul limbii române (DLR)*; **Cristina Florescu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Terminologia fenomenelor atmosferice: dicționar și/sau studiu lingvistic*; **Gina Nimigean** (Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Dincolo de dicționarul electronic: platforme libere online de învățare a limbilor (Free Online Language Learning Platforms)*; **Mădălin Ionel Patrașcu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași) *O privire statistică asupra Dicționarului fenomenelor atmosferice (DFA)*; **Elena Isabelle Tamba** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Subcâmpul lexical al depunerilor în limbajul meteorologic*; **Ana-Maria Gânsac** (Departamentul de Cercetare Interdisciplinar, Domeniul Socio-Uman, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Câteva observații privind*

statutul numelor proprii în dicționarele de limbă. Au fost prezentate proiectele: **Alina Mihaela Pricop** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Proiectul „Dicționarele multilingve românești. Istoric și tipologie”*; **Marius-Radu Clim, Mădălin-Ionel Patrașcu, Gabriela Haja, Elena Isabelle Tamba** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *ENeL: European Network of e-Lexicography – stadiu actual și perspective*.

Moderator: Gabriela Haja.

Comitetul de organizare: Marius-Radu CLIM, Gabriela HAJA, Mădălin-Ionel PATRAȘCU, Elena Isabelle TAMBA.

Al III-lea Simpozion național

Toponimia între istorie, geografie și lingvistică

Departamentul de toponimie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și Departamentul de istorie medievală al Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași, în colaborare cu Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (Proiectul *Practici de traducere a numelor proprii în scrisul românesc premodern: 1780–1830*) au organizat a III-a ediție a Simpozionului național *Toponimia între istorie, geografie și lingvistică*, Iași, 26 mai 2016. Au fost prezentate următoarele comunicări: Lector univ. dr. **Ionel Boamfă** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Aspecte teoretice și metodologice legate de cartografierea antroponimelor din spațiul românesc – studiu de caz: Țara Oltului*; Prof. univ. dr. **Mircea Ciubotaru** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), **Bordea. Etimologie toponimică și lexicală**; CS I dr. **Vlad Cojocaru** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Sursele istorice și geografice și importanța lor pentru toponomastică*; CS III dr. **Ana-Maria Gînsac** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Practici de traducere a numelor proprii în scrisul românesc premodern (1780–1830)* – prezentare de proiect (CNCS, PN-II-RU-TE-2014-4-1108); CS II dr. **Daniela Butnaru** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Numeralul în toponimie*; CS III dr. **Dinu Moscal** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în cadrul proiectului CNCS, PN-II-RU-TE-2014-4-1108), *Toponimul Dorna. Probleme de etimologie și de interferență lingvistică*.

Comitetul științific: Dragoș MOLDOVANU (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași); Petronel ZAHARIUC (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Iași); Mircea CIUBOTARU (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); Vlad COJOCARU (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași); Marius CHELCU (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Iași).

Comitetul de organizare: Daniela BUTNARU (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași); Vlad COJOCARU (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași); Ana-Maria GÎNSAC (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași); Dinu MOSCAL (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași); Petronel ZAHARIUC (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Iași).

Simpozionul național

Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic

Ediția a doua

Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, împreună cu Asociația Culturală „A. Philippide”, au organizat ediția a doua a Simpozionului național *Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic*, Iași, 9 iunie 2016. Au participat specialiști din Bacău, București, Cluj-Napoca, Iași, Târgu-Ocna, Rădăuți. După Alocuțiunea de deschidere rostită de conf. univ. dr. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, a urmat prezentarea comunicărilor științifice: Conf. univ. dr. **Bogdan Crețu**, *Instrumentarea cazului Adrian Marino: memorii, documente din arhiva Securității, deformări mediatice*; CS III dr. **Vasile I. Schipor** (Institutul Național „Bucovina”, Rădăuți), *Memorialistica bucovineană consacrată spațiului concentraționar al regimului comunist. Constante tematice și valori estetice*; CS III dr. **Doris Mironescu** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Călătorii prin țară, călătorii către sine. Retorica amintirii la 1848*; Dr. **Richard Constantinescu** (Universitatea de Medicină și Farmacie „Gr.T. Popa”, Iași), *Grigore T. Popa și relațiile cu Academia Română*; CS dr. **Andreea Mironescu** (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Delimitări ale conceptului de memorie colectivă*; Drd. **Emilia Andreea Radu** (Motoranu) (Universitatea din

București), *Alexandru Ciorănescu și sentimentul mărginirii*; Drd. Nicoleta Simionescu (Universitatea din București), *Febra unei pasiuni: între confesiune și (re)interpretare*; Prof. Daniela Răducea (Colegiul Național „Costache Negri”, Târgu-Ocna, Bacău), *Un „pact autobiografic” inedit sau Un secol „măsurat” de propria conștiință: Laetitia Mitan Leonte, Retrospectivă*; CS III dr. Amalia Drăgulănescu (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Emil Racoviță – fragmente din epopeea Sudului*.

Moderator: Bogdan Crețu; **Secretar:** Nicoleta Borcea.

A doua secțiune a simpozionului a cuprins comunicările: CS III dr. Liliana Burlacu (Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca), *„Interior din Balcic”. Elemente de arhitectură și design în memorialistica românească: Regina Maria, Cecilia Cuțescu Storck, Balcica Măciucă*; Conf. univ. dr. Emanuela Ilie (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Memorii cu blazon*; Lector univ. dr. Adrian Jicu (Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău), *Memoria locului în lirica bacoviană. Lecturi în palimpsest*; CS III dr. Ioana Repciuc (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Din poetica jurnalului etnografic românesc*; Dr. Cristiana Arghire (studentă, anul III, Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași), *O narativizare inedită a traumei – Elisabeta Rizea și Anița Nandriș-Cudla*; Drd. Natașa Maxim (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Mircea Eliade dinspre Copenhaga. Spectrul lui Kierkegaard în Jurnalul portughez*; ACS dr. Astrid Cambose (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *O voce renăscută: Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu*; CS III dr. Șerban Axinte (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Valeriu Anania: demonii credinței*.

Moderator: Șerban Axinte; **Secretar:** Astrid Cambose.

Din **Comitetul științific** au făcut parte: Bogdan CREȚU (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași, Președinte); acad. Eugen SIMION (Institutul de Istorie și Teorie Literară „G. Călinescu”, București); Mircea ANGHELESCU (Universitatea din București); Ștefan BORBÉLY (Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca); Gheorghe CLIVETI (Institutul de Istorie „A.D. Xenopol”, Iași); Florin FAIFER (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași); Sanda GOLOPENȚIA (Brown University, SUA); Ștefan S. GOROVEI (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași); Ștefan LEMNY (Biblioteca Națională a Franței, Paris); Antonio PATRAȘ (Universitatea „Alexandru

Ioan Cuza”, Iași); Ion SIMUȚ (Universitatea din Oradea); Elvira SOROHAN (Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași); Andrei TERIAN (Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu); Cornel UNGUREANU (Universitatea de Vest, Timișoara).

Comitetul de organizare a fost alcătuit din: Șerban AXINTE; Nicoleta BORCEA; Luminița BOTOȘINEANU; Daniela BUTNARU; Astrid CAMBOSE; Gabriela HAJA; Ofelia ICHIM; Cecilia MATICIUC; Doris MIRONESCU; Gabriela NEGOIȚĂ.

Atelierul etno-didactic

„Cum și de ce poate fi predat folclorul”,

organizat de Departamentul de Etnologie
al Institutului de Filologie Română „A. Philippide”

23–24 iunie 2016

Programul manifestării: **Bogdan Crețu** (directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”), *Cuvânt de început*; **Maria-Emilia Dănilă** (Grădinița cu Program Prelungit nr. 13, Iași), *Tradiții românești în mediul preșcolar*; **Silvia Cozmîncă** (Asociația „Art – Meșteșugurile Prutului”), *Transmiterea meșteșugurilor către tânăra generație prin tabere de creație populară*; **Rodica Pop** (Direcția Județeană pentru Cultură, Iași), *Despre patrimoniul cultural pe înțelesul tuturor*; **Ioan Milică** (Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Stilistica folclorului românesc în mediul universitar*; **Cristina Gavriluță** (Facultatea de Filosofie și Științe Sociale, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *Cunoașterea etnologică în mediul universitar*; **Adrian Crupa** (Facultatea de Litere, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași), *De la „a ști” la „a fi”: o incursiune a omului modern în gândirea arhaică*; **Ovidiu Focșa** (Muzeul Etnografic al Moldovei, Iași), *Rolul muzeelor etnografice în cunoașterea culturii tradiționale de către elevi și studenți*; **Andrei Prohin** (Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Chișinău, Republica Moldova), *Elemente de folclor și etnografie în presa pentru copii din Republica Moldova*; **Ioana Repciuc** (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, Iași), *Cultura populară – între opinia specialiștilor și opinia publică*; **Elles van der Beek** (Fundatia „Izvor”, Iași), *Meșteri în vacanță la „Arca lui Noe”*; **Gabriela-Elena Romano** (Colegiul Național

„Roman-Vodă”, Roman), *Folclorul între memorie și virtualitate*; Roxana Prisăcaru (Colegiul Național „Roman-Vodă”, Roman), *Preambul didactic la specii literare folclorice: terminologii și etimologii*; Petre Șușu (Casa de cultură a studenților, Iași), *Disciplina...„Dans folcloric?”*; Dumitru Șerban (Radio Iași), *Reflectarea culturii populare în emisiunile Radio Iași*; Adina Hulubaș (Institutul de Filologie Română „A. Philippide”), *Patrimoniul cultural românesc – de la UNESCO în școală*.

GRANTURI, PROIECTE, BURSE

- ◆ Proiectul *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a stărilor atmosferice. Studiu lingvistic* (CNCSIS PN-II-ID-PCE-2011-3-0656); director de proiect: CS I dr. Cristina Florescu; membri în echipa de cercetare, de la IFRI: CS I dr. Laura Manea, CS dr. Alina Mihaela Pricop, (colaboratori) CS I dr. Elena Tamba, CS II dr. Florin-Teodor Olariu, CS Mădălin-Ionel Patrașcu, Mona Corodeanu. Au fost realizate activitățile de cercetare și de diseminare specifice acestui proiect, prevăzute pentru al doilea trimestru 2016.
- ◆ Au continuat activitățile de cercetare în cadrul proiectului *Atlasul lingvistic audiovizual al Bucovinei (ALAB) – faza a II-a* (director de proiect: CS II dr. Florin-Teodor Olariu; membri: CS I dr. Luminița Botoșineanu, CS III dr. Veronica Olariu; colaborator: CS dr. Alexandru-Laurențiu Cohal), finanțat de UEFISCDI prin intermediul programului „Proiecte de cercetare pentru stimularea constituirii de tinere echipe de cercetare independente” (codul proiectului: PN-II-RU-TE-2014-4-0880).
- ◆ Sub coordonarea prof. dr. Eugen Munteanu se află în curs de finalizare ediția critică completă a versiunii integrale originale a *Vechiului Testament* în limba română: *Prima traducere românească a Septuagintei, operă a lui Nicolae Milescu (Ms. 45 BAR Cluj). Ediție critică, studii lingvistice și filologice* (grant CNCS, PCE – IDEI, cod 1578; director de proiect: prof.dr. Eugen Munteanu).
- ◆ Pentru proiectul *Dicționarele multilingve românești. Istoric și tipologie* (DMRIT) (CNCS PN-II-RU-TE-2014-4-0195, 2016–2017; director de proiect: CS dr. Alina Mihaela Pricop), a continuat activitatea de documentare și de cercetare, conform planificării. Membru în echipa de cercetare, de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide”: prof. univ. dr. Eugen Munteanu

- ♦ În vederea realizării unei ediții critice a răspunsurilor primite de B.P. Hasdeu la Chestionarul lingvistic *Dotățiunea Carol I (Programa pentru adunarea datelor privitoare la limba română*, mss. BAR 3418–3436), ACS dr. Astrid Cambose a fotografiat mss. BAR 3424–3428.
- ♦ Din data de 1 martie 2016, CS III dr. Dinu Moscal este membru al echipei de cercetare în cadrul proiectului *Practici de traducere a numelor proprii în scrisul românesc premodern (1780–1830)* (PN-II-RU-TE-2014-4-1108).
- ♦ Ioana Repciuc a finalizat bursa de cercetare „Regina Iadwiga”, oferită prin concurs de Universitatea Jagiellonă din Cracovia (Polonia) pentru perioada ianuarie–iunie 2016.
- ♦ A continuat activitatea de editare a volumului dedicat limbii române din seria *Handbuch der romanischen Linguistik/Manuel de linguistique romane* (coordonatori: Wolfgang Dahmen și Eugen Munteanu), în curs de elaborare sub auspiciile Editurii de Gruyter; 300 pagini format in quarto, 35 de colaboratori din România, Germania, Austria, Spania și Italia. Colaboratori din cadrul Institutului „A. Philippide”: Luminița Botoșineanu, Daniela Butnaru, Marius-Radu Clim, Vlad Cojocaru, Cristina Florescu, Laura Manea, Dinu Moscal, Florin-Teodor Olariu, Ana-Maria Prisacaru, Ioana Repciuc, Elena Tamba.
- ♦ CS II dr. Marius-Radu Clim (responsabil de proiect pentru România), CS I dr. Gabriela Haja, CS I dr. Elena Tamba, CS drd. Mădălin-Ionel Patrașcu au continuat colaborarea la proiectul internațional COST Action IS 1305 intitulat ENeL: European Network of eLexicography (<http://www.elexicography.eu/>). Din echipa de cercetare din România fac parte 15 cercetători de la cele trei centre academice cu profil lexicografic din țară, de la Universitatea din București, Facultatea de Litere și de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Litere și Facultatea de Informatică. Echipa de cercetători din Institut s-a preocupat de actualizarea portalului **dictionary.eu** adăugând dicționarele românești care s-au potrivit profilului cerut.
- ♦ CS I dr. Cristina Florescu, prof. dr. Eugen Munteanu, CS II dr. Florin-Teodor Olariu, CS dr. Alina-Mihaela Pricop și CS I dr. Elena Tamba au continuat colaborarea la proiectul internațional *Dictionnaire Étymologique Roman* (DÉRom). *Première phase: le noyau panroman* (subvenționat ANR și DFG, 2012–2015) (Cristina Florescu – revizia pentru Romania de sud-est a unei serii de articole; Eugen Munteanu revizie; Alina-Mihaela Pricop – redactarea cuvântului */'gɛner-u/; Elena

Tamba – redactarea cuvântului /'βent-u/): (<http://www.atilf.fr>).

STUDII, ARTICOLE, RECENZII

- ♦ Luminița Botoșineanu (în colaborare), *Lucrările românești de geografie lingvistică și Dicționarul limbii române al Academiei: oferta lexicografică a materialului necartografiat și problema literarizării*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, p. 19–72; recenzie la Vasile Frățilă, *Dialectologie românească (sud- și nord-dunăreană)*, ediție îngrijită de Maria Aldea, Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2014, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, p. 244–246.
- ♦ Daniela Butnaru, *Repere descriptive și antroponimice în toponimia din satul Tuta (județul Bacău). O aplicație*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, p. 81–92; recenzie la Oliviu Felecan, *Un excurs onomastic în spațiul public românesc actual*, Cluj-Napoca, Editura Mega, Editura Argonaut, 2013, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV/2015, p. 247–249.
- ♦ Adina Ciubotariu, *Repere etno-culturale ale imigranților din România și Republica Moldova*, în Ioan Răducea (coordonator), *Români – moldoveni – europeni. Dileme și identități*, Iași, Editura StudIs, 2015, p. 157–163; *Sides of a Coin: Postpartum Depression and Ritual Confinement Anxieties*, în „Bulletin of Integrative Psychiatry”, nr. 1(68), Iași, 2016, p. 87–98; *Imaginarul tradițional și portretul lui Alexandru Ioan Cuza*, în „Revista română”, nr. 1(83), 2016, p. 32–36; *Direcții de abordare a patrimoniului cultural imaterial și limitele lor*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, p. 141–150; recenzie la Georgi Mishev, *Thracian Magic: Past and Present*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, 2016, p. 253–255.
- ♦ Marius-Radu Clim (în colaborare), *Romanian Dictionaries. Projects of Digitization and Linked Data* în Diana Trandabăț, Daniela Gîfu (eds.) *Linguistic Linked Open Data*. 12th EUROLAN 2015 Summer School and RUMOUR 2015 Workshop Sibiu, Romania, July 13–25, 2015. Revised Selected Papers, Editura Springer, 2016, p. 110-123, ISBN 978-3-319-32941-3; (în colaborare) *CLRE: Corpus lexicographique roumain essentiel. 100 dictionnaires de la langue roumaine alignés au niveau de l'entrée*, in David Trotter, Andrea Bozzi, Cédric Fairon (ed.) *Actes du XXVIIe Congrès international de linguistique et de philologie romanes (Nancy, 15-20 juillet 2013). Section 16 : Projects en cours ; ressources et outils nouveaux*, Nancy, ATILF, 2016, <http://www.atilf.fr/cilpr2013/actes/section-16.html>

- ♦ Vlad Cojocaru, **Laborator: Micul dicționar toponimic al Moldovei, structural și etimologic și cerințele teoriei câmpurilor toponimice**, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, 73–79; recenzie la Ana-Maria Prisacaru, **Toponimia românească din Bucovina habsburgică (actualele teritorii românești). Germanizare și reromânizare**, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2015, 196 p. + 3 hărți, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, 246–247; recenzie la „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie” (SCOL), anul VI, nr. 1–2/2013, **In Honour of Professor Mile Tomici on His 75th Birthday/Hommage au Professeur Mile Tomici à l’occasion de ses 75 ans**, 308 p.; anul VII, nr. 1–2/2014, **In Honour of Professor Domnița Tomescu on Her 70th Birthday/Hommage au Professeur Domnița Tomescu à l’occasion de ses 70 ans**, 352 p., Craiova, SITECH, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, 256–258.
- ♦ Mioara Dragomir, **Verbul a (se) voiera și familia lexicală: sensuri, etimologie și atestări – contribuții la Dicționarul limbii române al Academiei (ediția a doua). Câteva reflecții filologice**, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, p. 121–131.
- ♦ Stelian Dumistrăcel (în colaborare), **Lucrările românești de geografie lingvistică și Dicționarul limbii române al Academiei: oferta lexicografică a materialului necartografiat și problema „literarizării”**, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, t. LV, 2015, p. 19–72; **Un catalizator: „haideți!”**, la rubrica „Martori ai devierii”, în revista „Timpul” (Iași), XVI, nr. 205, aprilie 2016, p. 19; **Revenirea exploatației**, ibidem, nr. 206, mai 2016, p. 19; **Țesături** [1]: note pe marginea cărții Elenei Ungureanu, **Dincolo de text: Hypertextul**; ibidem, nr. 207, iunie 2017, p. 19); un număr de 13 articole, la rubrica săptămânală **Lingvistică pentru toți**, în „Ziarul de Iași” (texte de cultivare a limbii și de pragmatică a comunicării).
- ♦ Doina Hreapcă (în colaborare), **Lucrările românești de geografie lingvistică și Dicționarul limbii române al Academiei: oferta lexicografică a materialului necartografiat și problema literarizării**, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, p. 19–72.
- ♦ Doris Mironescu, **O „viografie” din secolul al XIX-lea: Amintirile colonelului Lăcusteanu**, în „Caiete critice”, nr. 2 (340), 2016, p. 72–74 (apărut în aprilie 2016).
- ♦ Eugen Munteanu, **Viorel Barbu în dialog cu Eugen Munteanu**, în „Scriptor”, Anul II, nr. 1–2, ianuarie-februarie, 2016, p. 33–36 (I); nr. 3–4, martie-aprilie, 2016, p. 37–41 (II); nr. 5–6, mai-iunie, 2016, p. 40–44 (III);

nr. 5–6, iulie-august, 2016, p. 41–46 (IV); *Gheorghe Ivănescu, portret în efigie*, în „Cronica veche”, nr. 8 (67) august 2016, p. 6–7.

♦ Ana-Maria Prisacaru, recenzie la Laura-Diana Cizer, *Toponimia județului Tulcea. Considerații sincrone și diacronice*, Iași, Editura Lumen, 2012, 308 p., în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, 249–251.

♦ Ioana Repciuc, *Arhiva de Folclor a Moldovei și Bucovinei și tipologiile riturilor de trecere*, în „Anuar de lingvistică și istorie literară”, tom LV, 2015, p. 99–111; *The psychological impact of performing folk group rituals*, în „Bulletin of Integrative Psychiatry”, nr. 1(68), Iași, 2016, p. 99–106; *De la festinul antic la postul ortodox. Etno-gastronomia grecilor*, în „Mozaicul”, nr. 4 (210), p. 19; *Din jurnalul imaginar al călătorilor străini prin satele românești*, în „Mozaicul”, nr. 5 (211), 2016, p. 3; *Imagini ale străinului de aproape în centrul și estul Europei*, în „Mozaicul”, nr. 6 (212), 2016, p. 9.

LANSĂRI DE CARTE

♦ Pe data de 1 iunie 2016 a avut loc lansarea volumului Cristina Florescu (coord.), Laura Manea, Elena Tamba, Alina Pricop, Cristina Cărăbuș, Florin-Teodor Olariu, Maria Iliescu, Rodica Zafiu, Bardu Nistor, Mariana Neț, Liviu Apostol, *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a stărilor atmosferice. Studiu lingvistic*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 714 p., ISBN 978-606-714-203-7, în cadrul BOOKFEST, București; au participat: acad. Marius Sala, prof. univ. Rodica Zafiu, conf. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”.

COMUNICĂRI ȘTIINȚIFICE

♦ Daniela Butnaru, *Iorgu Iordan, toponimist*, comunicare la Simpozionul național „Repere în filologia academică ieșeană”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, 25 martie 2016; *Numeralul în toponimie*, comunicare susținută la al III-lea Simpozion național „Toponimia între istorie, geografie și lingvistică”, organizat de Departamentul de toponimie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și Departamentul de

istorie medievală al Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași, în colaborare cu Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 26 mai 2016.

♦ Astrid Cambose, comunicările *Spre o ediție critică a Chestionarului lingvistic B.P. Hasdeu și Măștile de Anul Nou la Țibănești (Iași), 2015: tradiție și dinamică a fenomenului*, în cadrul Zilelor Academice Clujene, la simpozionul organizat de Institutul Arhiva de Folclor a Academiei Române, Filiala Cluj-Napoca (Cluj-Napoca, 20 mai 2016); *O voce renăscută: Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu*, lucrare prezentată în cadrul Simpozionului Național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, ediția a doua, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași, 9 iunie 2016.

♦ Adina Ciubotariu, a susținut comunicarea *Ion H. Ciubotaru – fondatorul Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei, etnolog și editor al operei profesorului Petru Caraman*, la Conferința națională „Academia Română și cercetarea culturii tradiționale”, din cadrul „Zilelor Academice Clujene”, organizată de către Institutul Arhiva de Folclor a Academiei, în perioada 19–20 mai 2016; *Romania between Nature and Culture. Safeguarded Objectives and Challenges for the Future*, la conferința „10th Annual Meeting of the Regional Network of Experts on Intangible Cultural Heritage in South-East Europe”, organizată de către Biroul Regional pentru Știință și Cultură în Europa, din Veneția și Comisia Croată pentru UNESCO din cadrul Ministerului Culturii al Republicii Croația la Supetar, Insula Brač, Croația, 14–15 iunie 2016.

♦ Marius-Radu Clim (în colaborare), *Universul dicționarelor*, la „Academia alfel”, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași a fost partener în programul „Școala altfel”, 18–22 aprilie 2016 (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>); (în colaborare), *ENeL: European Network of e-Lexicography – stadiu actual și perspective*, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a V-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, 13 mai 2016.

♦ Vlad Cojocaru, *Sursele istorice și geografice și importanța lor pentru toponomastică*, comunicare susținută la al III-lea Simpozion național

„Toponimia între istorie, geografie și lingvistică” organizat de Departamentul de toponimie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și Departamentul de istorie medievală al Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași, în colaborare cu Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 26 mai 2016.

♦ Amalia Drăgulănescu, *Emil Racoviță – fragmente din epopeea Sudului*, la Simpozionul Național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, ediția a doua, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași, 9 iunie 2016.

♦ Stelian Dumistrăcel, *Iorgu Iordan: direcții de cercetare în lingvistica românească*, comunicare la Simpozionul național „Repere în filologia academică ieșeană”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, 25 martie 2016.

♦ Cristina Florescu, *G. Ivănescu sau creativitatea spiritului critic*, la Simpozionul național „Repere în filologia academică ieșeană”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, 25 martie 2016.

♦ Gabriela Haja, *Dicționarul limbii române (DLR) – dicționarul Academiei Române*, la Simpozionul național „Repere în filologia academică ieșeană”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, 25 martie 2016; (în colaborare), *Universul dicționarelor*, la „Academia alfel”, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași a fost partener în programul „Școala altfel”, 18–22 aprilie 2016 (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>); (în colaborare), *ENeL: European Network of e-Lexicography – stadiu actual și perspective*, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a V-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, 13 mai 2016.

♦ Doris Mironescu, *Călătorii prin țară, călătorii către sine. Retorica amintirii la 1848*, la Simpozionul Național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, ediția a doua, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală

„A. Philippide”, Iași, 9 iunie 2016; a participat la *Colocviul Național al Tinerilor Critici Literari „G. Călinescu”*, ediția a X-a, organizat de Fundația Națională pentru Științe și Arte, București, 22–23 aprilie 2016, în cadrul meselor rotunde „*La ce bun critica de întâmpinare?*” și „*Viața literară românească după 1990*”.

♦ Dinu Moscal, *Numele propriu la E. Coseriu*, comunicare la Simpozionul național „Repere în filologia academică ieșeană”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, 25 martie 2016; *Toponimul Dorna. Probleme de etimologie și de interferență lingvistică*, comunicare susținută la al III-lea Simpozion național „Toponimia între istorie, geografie și lingvistică” organizat de Departamentul de toponimie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și Departamentul de istorie medievală al Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași, în colaborare cu Departamentul de Cercetare Interdisciplinar – Domeniul Socio-Uman al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 26 mai 2016.

♦ Eugen Munteanu, *Gheorghe Ivănescu, portret în efigie*, comunicare la Simpozionul național „Repere în filologia academică ieșeană”, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide”, în colaborare cu Asociația Culturală „A. Philippide”, 25 martie 2016.

♦ Florin-Teodor Olariu (în colaborare), *The Intergenerational Transmission of Minority Languages in Bucovina (Romania)*, la cea de-a 21-a ediție a Simpozionului Internațional de Sociolingvistică, organizat la Universitatea din Murcia, Spania, 15–18 iunie 2016; a susținut o serie de trei conferințe, sub titlul *Cum se (mai) vorbește pe la sate – geografia graiurilor românești*, în cadrul programului „Academia altfel” (<http://academiaaltfel.org/>), organizat de Academia Română cu ocazia programului național „Săptămâna altfel”, Iași, 19–20 aprilie 2016.

♦ Veronica Olariu (în colaborare), *The Intergenerational Transmission of Minority Languages in Bucovina (Romania)*, la cea de-a 21-a ediție a Simpozionului Internațional de Sociolingvistică, organizat la Universitatea din Murcia, Spania, 15–18 iunie 2016.

♦ Mădălin Patrașcu (în colaborare), *Universul dicționarelor*, la „Academia altfel”, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași a fost partener în programul „Școala altfel”, 18–22 aprilie 2016 (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>); (în colaborare), *ENeL: European Network of e-Lexicography – stadiu*

actual și perspective, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a V-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, 13 mai 2016.

♦ Alina-Mihaela Pricop, *Nume de vânturi străine în Dicționarul limbii române (DLR) și Dicționarele multilingve românești. Istoric și tipologie*, la Workshopul „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a V-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, 13 mai 2016;

Foreign Winds in Romanian Language și (în colaborare) *About the Basic Vocabulary of Multilingual Explanatory Dictionaries for Science and Technology*, la Conferința „Perspectives in the Humanities and Social Sciences: Hinting at Interdisciplinarity”–3rd Edition: Figures of Migration, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 19–20 mai 2016

♦ Ioana Repciuc, *Professional standards or patriotic duty? Folk culture as represented in the Romanian media*, lucrare prezentată în cadrul Conferinței Internaționale „Etyka Mediów – Etyczność w Mediach”, organizată de Institutul de Jurnalism și Comunicare socială al Universității „Papa Ioan Paul al II-lea” din Cracovia, 18–19 mai 2016; *Din poetica jurnalului etnografic românesc*, lucrare prezentată în cadrul Simpozionului Național „Memorialistica românească: între documentul istoric și obiectul estetic”, ediția a doua, organizat de Institutul de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, Iași, 9 iunie 2016.

♦ Elena Tamba (în colaborare), *Universul dicționarelor*, la „Academia altfel”, eveniment organizat de Academia Română, în cadrul căruia Departamentul de Lexicologie – lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” din Iași a fost partener în programul „Școala altfel”, 18–22 aprilie 2016 (<http://academiaaltfel.acadiasi.org/content/>); (în colaborare), *ENeL: European Network of e-Lexicography – stadiu actual și perspective*, în cadrul workshop-ului „Lexicografia academică românească. Provocările informatizării”, ediția a V-a, organizat de Departamentul de Lexicologie – Lexicografie al Institutului de Filologie Română „A. Philippide” și de Asociația Culturală „A. Philippide”, 13 mai 2016.

DISEMINAREA REZULTATELOR UNOR PROIECTE ȘI GRANTURI

- ◆ Rezultatele proiectului *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a stărilor atmosferice. Studiu lingvistic* (CNCSIS PN-II-ID-PCE-2011-3-0656); director de proiect: CS I dr. Cristina Florescu (membri în echipa de cercetare, de la IFRI: CS I dr. Laura Manea, CS dr. Alina Mihaela Pricop, (colaboratori) CS I dr. Elena Tamba, CS II dr. Florin-Teodor Olariu, CS Mădălin-Ionel Patrașcu, Mona Corodeanu) se regăsesc în volumul *Terminologia românească meteorologică (științific vs popular) a stărilor atmosferice. Studiu lingvistic*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015, 714 p., ISBN 978-606-714-203-7.
- ◆ Pornind de la volumul mai sus menționat, CS I dr Cristina Florescu a susținut un curs de masterat la Facultatea de Litere, Departamentul de Limba Română și Lingvistică Generală (13 mai 2016).
- ◆ CS I dr Cristina Florescu a prezentat conferința *Denumirile românești ale fenomenelor atmosferice. Distribuție diastratică*, la Catedra de Limba română, Universitatea București (3 iunie 2016).
- ◆ Organizarea mesei rotunde *Tratarea terminologiilor în Dicționarul limbii române. Chestiuni lexicografice* la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București, desfășurată cu participarea acad. Marius Sala, a conf. Bogdan Crețu, directorul Institutului de Filologie Română „A. Philippide”, și a cercetătorilor lexicografi de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași și de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București (3 iunie 2016).
- ◆ Prezentarea volumului *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice. Științific vs. popular* la Librăria „Orest Tafrali”, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, cu participarea acad. Gh. Chivu, prof. univ. dr. Andrei Corbea-Hoișie, prof. univ. dr. Rodica Zafiu, prof. univ. dr. Alexandru Gafton, conf. univ. dr. Ioan Milică, CS I dr. Cristina Florescu (9 iunie 2016).
- ◆ CS I dr. Cristina Florescu s-a ocupat de organizarea și de moderarea mesei rotunde *Terminologia meteorologică românească a fenomenelor atmosferice. Aspecte diastractice* la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” din Iași, cu participarea acad. Gh. Chivu și prof. univ. Rodica Zafiu, prof. univ. Alexandru Gafton, prof. univ. Ana-Maria Minuț, conf. Ioan Milică (10 iunie 2016).

IN MEMORIAM

N. A. Ursu: adevărul vieții, adevărul operei

Născut la 3 august 1926, în satul Borosești – Scânteia, județul Iași, Neculai, fiul lui Alexandru Ursu, a trecut în lumea celor dreți numai cu câteva săptămâni înainte de a împlini 90 de ani, la data de 14 mai 2016. N.A. Ursu a absolvit cursurile Facultății de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” și a fost cadru didactic la catedra de limba română a acestei facultăți, între 1950–1957, fiind, paralel, și cercetător științific la fostul Centru de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Filialei Iași a Academiei Române, din 1953 și până la pensionare, în 1989.

La dispariția celui care a dat contur secției de lingvistică a Centrului menționat și, practic, a condus-o mai bine de două decenii, ne luăm permisiunea să ne referim la un om căruia talentul și probitatea profesională i-au înnobilat o strălucită carieră, iar cinstea și omenia i-au înfrumusețat viața de zi cu zi, așa cum l-am cunoscut timp de aproape șase decenii, de la intrarea mea, în toamna lui 1958, după absolvirea Facultății de Filologie a Universității „Alexandru Ioan Cuza”, în echipa de cercetători de la fostul Centru de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Filialei Iași a Academiei Române. Nu pot continua fără un protest față de acoperirea, nedrept de generoasă și deformatoare a situației, și în cazul de față, a zicerii „De mortuis nil nisi bene!”. Întrucât, în cele ce urmează, nu facem o selecție, pentru a-l vorbi „de bine” pe cercetătorul Nicolae Ursu – „N.A. Ursu”, cum era și numit în mod curent, după semnătură. Nu că, în timp, nu s-ar fi ivit și momente în care, eu sau colegi de-ai mei, să nu fi fost în total acord cu tot ce făcea și hotăra acesta, ca un „factotum” – mână dreaptă a prof. Gavril Istrate, „șeful” nostru oficial, în ceea ce privește orientarea activității de cercetare a novicilor și a proiectelor acestora de publicare a unor articole în revista Centrului: la început ca șef de sector, iar, apoi, între 1967 și 1970, ca director al acestei unități de cercetare, respectiv ca secretar de redacție al revistei „Studii și cercetări științifice – Filologie”. S-a dovedit însă că, întotdeauna, el avea dreptate și că soluțiile sale erau nu doar potrivite și utile, ci și binevenite. O poate afirma cel ce scrie aceste rânduri, ca unul ce s-a bucurat, de altfel, de generoasa îndrumare și de încrederea dezinteresată a celui care l-a „promovat”, cum se spune, ca următor șef de sector și, paralel, ca secretar științific de redacție al „Studiilor...”.

Dar, mai important este faptul că lui N.A. Ursu, creditat de Iorgu Iordan, în calitate de vicepreședinte al Academiei Române (între 1958 -

1966), i se datorează faptul că tematica de cercetare a secției de lingvistică a Centrului a fost racordată la proiectele fundamentale de profil ale Academiei, prin colaborarea la *Dicționarul limbii române* (serie nouă), ca și prin asumarea realizării *Noului Atlas lingvistic român, pe regiuni. Moldova și Bucovina*. Și tot clarviziunii și implicării sale majore în ceea ce privește perspectivele de dezvoltare și afirmare pe plan național ale cercetătorilor ieșeni i se datorează inițierea și finalizarea proiectului *Dicționarul literaturii române de la origini până la 1900*.

*

Am avut, după prea grăbita ieșire la pensie a lui N.A. Ursu, privilegiul de a mă fi vizitat ori de câte ori venea și pe la alți câțiva colegi de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide”, cu sediul în Casa Asaki, de pe strada Codrescu. Mi se confesa, prietenește, asupra mersului, mai încet decât și-l dorea, cu ardoare, al lucrărilor la cartea reprezentativă a carierei sale de cercetător al neologismelor limbii române. Între anii 2004 și 2011, a definitivat și a publicat, împreună cu soția sa, Despina Ursu, devotată și competentă colaboratoare, impresionanta monografie *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760 – 1860)* în patru volume (ținem seama de faptul că al treilea volum se prezintă în două părți, *Literele A – M*, respectiv *Literele N – Z*), cu un total de 1770 de pagini. Ne referim la faptul că această modalitate de valorificare a fost una pusă sub semnături de autor, căci, anterior, fișierile unui imens tezaur de material, adunat și prelucrat timp de decenii, a fost, cu rară generozitate, pus la dispoziția redactorilor *Dicționarului limbii române* (serie nouă) al Academiei și a celor ce redactează *Dicționarul etimologic al limbii române* (obiectiv direct: datarea neologismelor). O colaborare recunoscută și recompensată, la încheierea realizării și tipăririi dicționarului-tezaur, prin acordarea „Meritului Cultural” în grad de „Cavaler”.

La un moment dat, din cauza stării sănătății, Domnul Ursu nu era sigur că-și va putea încheia publicarea operei. De aceea, avea să-mi mărturisească, în primul volum, subintitulat *Studiu lingvistic și de istorie culturală*, a inserat, ca exemplificări, și selecții consistente din materialul ce avea să facă obiectul volumelor următoare, pentru a putea fi considerat, eventual, ca o operă întreagă (de altfel, acest prim volum nu are înscrisă pe copertă o numerotare; cifrele II și III apar abia pe coperta următoarelor volume). Pe de altă parte, titlul celui de al II-lea volum, *Repertoriu de cuvinte și forme*, proiectat, iarăși, ca o posibilă încheiere (forțată) a operei, revine în tomurile următoare, cu precizarea „Supliment”, soluție editorială

ce reflectă, din partea autorului, efortul, dar și satisfacția de a-și fi putut duce la bun sfârșit publicarea rezultatelor unei munci de jumătate de secol. Una devenită publică în 1962, prin tipărirea lucrării de pionierat *Formarea terminologiei științifice românești*, pe baza căreia avea să i se confere titlul de „doctor în filologie” și care a fost distinsă cu premiul „B.P. Hasdeu” al Academiei. De altfel, în anul 2013, N.A. Ursu avea să devină membru corespondent al Academiei Române.

Deși destul de puțin exteriorizat în relațiile cu cei din jur, din discuții provocate de apariția unor volume, ca editor, îți puteai da seama că, pentru N.A. Ursu, Alecsandri a reprezentat o preocupare de „răsfăț” bonom în contemplarea literaturii secolului al XIX-lea, pe când față de Asaki s-a manifestat responsabilitatea socială privind începuturi ale vieții culturale și ale instrucției școlare în Moldova. Desigur, tot în domeniul literaturii, Dosoftei, temă predilectă, a însemnat pasiunea pentru înțelegerea apariției marii literaturi și pentru cunoașterea și de către alții a unei valori deosebite în ceea ce privește arta cuvântului, dar și în ceea ce privește lumea cultului, a Bisericii (instituție de care era el însuși atașat și ca absolvent al Seminarului „Veniamin Costache” din Iași). În căutările din domeniul istoriei lingvisticii românești și al reconstituirii vieții culturale din secolele al XVIII-lea – al XIX-lea, prin editarea de gramatici și prin stabilirea paternității unor opere anonime sau eronat atribuite, filologul N.A. Ursu era deschis la confruntări/confirmări din domeniul foneticii și al morfologiei dialectale sau regionale, apelând la cunoștințele cercetătorilor graiurilor populare: pronunții, forme analogice, areologie. Și, chiar dintr-o sumară evocare cum este cea de față, nu poate lipsi citarea unor sinteze culturale ce înmănunchează, metodic și convingător, bogate cunoștințe și îndrăznețe încheieri exegetice ale unui reductibil istoric al culturii române vechi și premoderne: *Contribuții la istoria literaturii române* (1997), *Contribuții la istoria culturii românești* (2002), *Contribuții la istoria culturii românești în secolul al XVII-lea* (2003).

Dacă, în cuvintele de față imaginea marelui dispărut este frecvent reflectată prin percepții personale, lucrul ne apare ca unul firesc; acesta este nivelul normal al unei asemenea evocări: nu ne putem erija în postura de instanță superioară, dincolo de fapte și trăiri proprii. Am selectat, însă, împrejurări considerate de natură să ilustreze calități ale omului și profesionistului N.A. Ursu. O asemenea postură este și aceea că, apreciind preocupările mele privind explicarea genezei unor frazeologisme ale limbii române, îmi furniza informații și completări prețioase, uneori chiar soluții etimologice. De exemplu, pentru expresia „a bate măr”,

agricultorul din copilărie și tinerețe mi-a adus un text redactat (pe care îl păstrez, în vederea includerii într-o viitoare ediție a „Dicționarului de expresii ale limbii române”). Locuțiunea verbală expresivă în discuție se referă la „baterea” fructului: la prășit, merele încă necopate erau „frăgezite” de coada sapei, pentru a sorbi lichidul dulce-acrișor rezultat!

*

Mai presus de toate, la despărțirea de savantul filolog, modest și rezervat comportamental, dar pe care nimic nu l-a împiedicat în căutarea și proclamarea adevărului științei, ne facem datoria morală de a aminti măcar două dintre marile sale realizări ce și-au propus să clarifice situații confuze din istoria noastră literară și culturală: paternitatea lui Nicolae Bălcescu asupra *Cântării României* și demonstrația, istorică, lingvistică și stilistică, în favoarea paternității mitropolitului Teodosie Veștemeanul în ceea ce privește *Istoria Țărâi Rumânești* (mss. anonim, de la 1716), dezvoltată în volumul, de mare erudiție și de înaltă ținută polemică, *Paternitatea ISTORIEI ȚĂRĂI RUMÂNEȘTI atribuită stolnicului Constantin Cantacuzino. Studiu filologic* (2009).

În acest moment al întristării, întru păstrarea unei deloc obișnuite memorii, preluăm versuri din *Psalitirea în versuri*, a mitropolitului Dosoftei; este vorba de un enunț care, pentru omul și savantul N.A. Ursu, poate fi apreciat și ca un epitaf: „Cine-și face zid de pace, / Turnuri de frăție / Duce viață fără greață / 'Ntr-a sa bogăție”.

Dumnezeu să-i dea odihnă în pace veșnică, să-i fie țărâna ușoară!

Stelian Dumistrăcel

VARIA

- ♦ ACS dr. Astrid Cambose a făcut selecția și îngrijirea textelor, tabelul cronologic, nota asupra ediției, notele și postfața volumului al doilea din corespondența Ecaterinei Bălăcioiu-Lovinescu, *Scrisori către Monica (1951–1958)*, care va apărea la Editura Humanitas, în octombrie 2016.
- ♦ În data de 19 aprilie, membrii Departamentului de lexicologie-lexicografie au organizat o întâlnire cu elevi din clasele a V-a și a VI-a în cadrul programului „Academia altfel”.
- ♦ În cadrul Departamentului de Dialectologie și Sociolingvistică a fost creat un Laborator audio-video care să răspundă, într-o primă fază,

necesităților de digitizare a arhivelor audio pe suport magnetic existente la ora actuală în Institut (responsabil: CS dr. Alexandru-Laurențiu Cohal).

◆ În calitate de membru al comisiei pentru discutarea tezelor de „doctor” și de „doctor habilitat”, specialitatea 621. Științe ale limbajului, de la Facultatea de Litere a Universității de Stat „Alecă Russo” din Bălți (Republica Moldova), în ședința din 21 iunie 2016, prof. univ. dr. Stelian Dumistrăcel a prezentat un referat de acceptare pentru teza de doctor habilitat a Elenei Ungureanu, intitulată *Intertext și hypertext: studiu semiotico-lingvistic*.

◆ CS II dr. Adina Ciubotariu a fost inclusă în comitetul științific al revistei „Bulletin of Integrative Psychiatry”, indexată CNCSIS B+ și aflată în bazele de date internaționale DOAJ, Index Copernicus, ProQuest și Gale. În perioada 14–15 iunie a reprezentat România prin ordinul Ministerului Culturii nr. 1097 din 7 iunie 2016 la „Cea de a X-a Reuniune Anuală a Experților în Patrimoniul Cultural Imaterial din Sud-Estul Europei”, organizată de către Biroul Regional pentru Știință și Cultură în Europa, din Veneția și Comisia Croată pentru UNESCO din cadrul Ministerului Culturii al Republicii Croația la Supetar, Insula Brač, Croația.

◆ CS III dr. Doris Mironescu a fost membru în comitetul științific al Conferinței internaționale „*Perspectives in the Humanities and Social Sciences: Hinting at interdisciplinarity*”, 3rd edition, 19–20 mai 2016, la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, și a moderat Workshop-ul „*Migrația contemporană în literatură și artele vizuale*”.

◆ CS III dr. Doris Mironescu a făcut parte din juriul *Premiului Național de Proză* al „Ziarului de Iași”, Iași, 20 mai 2016.

◆ Prof. univ. dr. Eugen Munteanu a participat la mai multe emisiuni la Radio-Iași: *Despre etnogeneza românilor – o perspectivă lingvistică*. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 2 februarie 2016, orele 15–16 (<http://radioiasi.ro/emisiuni/despre-etnogeneza-romanilor-o-perspectiva-lingvistica-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan/>); *Limbă și identitate națională*. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 16 februarie 2016, orele 15–16 (<http://radioiasi.ro/emisiuni/limba-si-identitate-nationala-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan-invitat-prof-univ-dr-eugen-munteanu/>); *Sfânta Scriptură în viața, cultura și limba românilor*. Dialog cu Radu Lipovan în cadrul emisiunii „Ora de istorie”, Radio-Iași, 26 aprilie 2016 (<http://radioiasi.ro/emisiuni/sfanta-scriptura-in-viata-cultura-si-limba-romanilor-ora-de-istorie-cu-radu-lipovan-invitatul-editiei-prof-univ-dr->

eugen-munteanu/).

- ◆ Din ianuarie 2016, CS III dr. Ana-Maria Prisacaru se află în concediu de maternitate.
- ◆ CS I dr. Elena Tamba și CS drd. Mădălin Patrașcu au participat la întâlnirile de lucru de la proiectul ENel: European Network of e-Lexicography, proiect internațional COST Action IS 1305, 2013-2017 – Spring meeting of the European Network of e-Lexicography, IULA – Institute for Applied Linguistics, Universitat Pompeu Fabra, Barcelona, 31 martie–1 aprilie 2016 (<http://www.elexicography.eu/>).
- ◆ CS I dr. Elena Tamba pregătește lunar prezentarea activității Institutului în vederea publicării în Buletinul Informativ al Academiei Române.
- ◆ CS I dr. Elena Tamba este membru în comisia tutorială pentru stagiul doctoral al drd. Andrei Scutelnicu, la Facultatea de Informatică, de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.
- ◆ În a doua parte a anului 2016, cercetătorii de la Institutul de Filologie Română „A. Philippide” se ocupă de organizarea următoarelor manifestări științifice cu caracter internațional: Simpozionul internațional „Valențe europene ale românisticii actuale”, 21–23 septembrie 2016 (a XV-a ediție a simpozionului anual al Institutului); Simpozionul internațional „Explorări în tradiția biblică românească și europeană” (în parteneriat cu UAIC) – octombrie 2016.

Redacția:

**Luminița Botoșineanu, Ofelia Ichim,
Florin-Teodor Olariu, Elena Tamba**

Responsabil de număr: Ofelia ICHIM

**INSTITUTUL DE FILOLOGIE ROMÂNĂ „A. PHILIPPIDE” • STRADA
CODRESCU, NR. 2 • IAȘI • 700478 • TEL./FAX: 004.0332/106508**

E-MAIL: secretariat_philippide@yahoo.com

WEB: <http://www.philippide.ro/>

ISSN 1582-5019